

Innst. 190 S

(2010–2011)

Innstilling til Stortinget fra finanskomiteen

Dokument 8:11 S (2010–2011)

Innstilling fra finanskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Gunnar Gundersen, Jan Tore Sanner, Arve Kambe og Svein Flåtten om å redusere tilgangen til informasjon i skattelistede og redusere faren for tilknyttet kriminalitet

Til Stortinget

Sammendrag

I Dokument 8:11 S (2010–2011) ble følgende forslag fremmet 20. oktober 2010:

«Stortinget ber regjeringen snarest mulig stramme inn tilgjengeligheten på inntekts- og formuesforhold om privatpersoner og se på løsninger lignende kredittopplysningsordningen, noe som vil hindre misbruk av skatteinformasjon og redusere antall oppslag kraftig.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse og begrunnelse for forslaget.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Thomas Breen, Gunvor Eldegard, Kjell Børre Hansen, Irene Johansen, Gerd Janne Kristoffersen, Torfinn Opheim og Dag Ole Teigen, fra Fremskrittspartiet, fung. leder Ulf Leirstein, Jørund Rytman, Kenneth Svendsen og Christian Tybring-Gjedde, fra Høyre, Gunnar Gundersen, Arve Kambe og Jan Tore Sanner, fra Sosialistisk Venstreparti, Inga Marte Thorkildsen, fra Senterpartiet, Per Olaf

Lundteigen, fra Kristelig Folkeparti, Hans Olav Syversen, og fra Venstre, Borghild Tenden, viser til at finansministeren har avgitt uttalelse om forslaget i brev av 26. november 2010 til finanskomiteen. Brevet følger som vedlegg til denne innstillingen.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og Høyre, viser til finansministerens uttalelse til forslaget om å redusere tilgangen til informasjon i skattelistede. Offentliggjøring av skattelistede er viktig for tilliten til skattesystemet og bidrar til den samfunnsmessige kontrollen med ligningsmyndighetene. Hensynet til åpenhet må likevel balanseres mot andre samfunnsmessige interesser.

Flertallet viser til Politidirektoratets rapport hvor det pekes på at skattelistede i noen få saker har vært brukt til kriminelle formål. Dette er uheldig og gir grunnlag for å vurdere tiltak for å redusere faren for misbruk. I rapporten understrekes imidlertid at det ikke er grunn til å anta at denne informasjonen benyttes av kriminelle i stor utstrekning. Det er derfor etter flertallets vurdering hensiktsmessig å se på måten skattelistede offentliggjøres på for å ivareta hensynet til åpenhet og hensynet til enkeltpersoners sikkerhet.

Flertallet viser til at spørsmålet om endringer i måten skattelistede offentliggjøres på for tiden er under utredning i Finansdepartementet, og avventer resultatet fra utredningen.

Flertallet viser til høringsnotat fra Finansdepartementet av 31. januar 2011 om endringer i reglene om offentliggjøring av skattelistede. Offentliggjøring av skattelistede er viktig for tilliten til skattesystemet og bidrar til den samfunnsmessige kontrollen med ligningsmyndighetene. Hensynet til åpenhet må likevel balanseres mot andre samfunnsmessige interesser. Den stadig økende kommersialiseringen av skattelistede, hvor informasjonen blant

annet har blitt brukt i betalingstjenester til mobiltelefoner, er en uønsket utvikling. I tillegg må hensynet til enkeltpersoners rettssikkerhet veie tungt.

Flertallet mener tiltakene i høringsnotatet på en god måte balanserer disse hensynene.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet viser til sitt representantforslag i Dokument 8:15 (2010–2011) om å forby offentliggjøring av skattelister. Disse medlemmer viser også til at Finansdepartementet 31. januar 2011 har sendt på høring et forslag om innstramminger i reglene for offentliggjøring av skattelister som innebærer at skattelister ikke kan publiseres med søkeverktøy på nettaviser, men kun på Skattedirektoratets hjemmesider. Disse medlemmer mener dette forslaget er utilstrekkelig ettersom tallene fortsatt foreslås å gjøres tilgjengelige på Internett hele året, samtidig som presen også vil ha anledning til å motta komplette lister.

Disse medlemmer betrakter forslaget til endringer som en innrømmelse av det disse medlemmer hele tiden har hevdet, nemlig at en uforbeholden publisering faktisk er et problem. Nå gjenstår det bare at regjeringen innser problemets fulle omfang, og tar konsekvensene ved å forby offentliggjøring av skattelister.

Komiteens medlemmer fra Høyre viser til dokumentets forslag og bakgrunn. Åpenhet rundt skattelister har en lang tradisjon i Norge. Praktiseringen av åpenheten med at skattelister ble «lagt ut» på det lokale ligningskontoret, har historisk vært begrunnet i besparelser ved kunngjøring av skatteliggingen og i den kontroll som ligger i at inntekts- og skatteforhold kan sjekkes av alle. I hvilken grad skattelister skal være åpent tilgjengelige, er en avveining mellom en rekke hensyn med motstridende interesser, deriblant personvern, privatsfære og behovet for innsyn og kontroll fra samfunnet. Ligningsmyndighetene har i utgangspunktet taushetsplikt om skattyters forhold. Offentliggjøring av skattelister er et lovbestemt unntak gjennom ligningsloven § 8-8.

Skattesystemet er hovedfundamentet for å finansiere offentlig virksomhet, og det er derfor viktig med en åpen debatt om hvordan skattesystemet fyller denne rollen. Det fordeler belastningen på innbyggerne, og det skal virke sosialt utjevnende, men uten å skape stor ineffektivitet og mulighet for ulovlig tilpasning fra enkelte skattyter. Den kritiske journalistikk er en viktig bidragsyter til å opprettholde dette fokuset. Disse medlemmer legger vekt på at den kritiske journalistikk skal kunne fortsette sin virksomhet og skal kunne ha god tilgang på skattelister også i framtiden.

Et forhold som bekymrer disse medlemmer, er den kommersialisering man har sett av skattelister i mediene. Åpne skattelister er en bidrags-

ytter til aktivitet og «besøk» på mediens nettsider. Trafikk og besøk øker nettsidens potensielle inntekter i seg selv. Disse medlemmer har merket seg spesielt at man på enkelte avisers sider ved å betale en liten sum kan få lastet ned skattelisteinformasjon slik at man eksempelvis automatisk har tilgang på inntekts- og skatteforhold for alle personer lagret i kontakter på mobiltelefonen. Dette er eksempel på at åpenheten rundt skattelister er blitt ekstrem og at det er kommersielle interesser knyttet til dette. Dette har aldri vært intensjonen.

Disse medlemmer merker seg at Internett har revolusjonert tilgjengeligheten av skattelister. Tilgjengelighet er ikke lenger begrenset av at man aktivt må besøke et kontor for å få tilgang til informasjonen, men «hele verden» har nå tilgang til denne informasjonen fra sitt eget hjem eller på mobiltelefon. Gjennom kobling av informasjon fra forskjellige offentlige og åpne kilder er det mulig å gjennomføre en omfattende kartlegging av enkeltmennesker uten å etterlate seg noen spor.

Det er en utbredt oppfatning at åpenhet om skattelister er mest kontroversiell blant de med høy inntekt, og som dermed har størst «risiko» for å være interessante for mediene i de årlige medieoppslag rundt skattelister. Disse medlemmer merker seg at Skattebetalerforeningens undersøkelse fra oktober 2007 slår sprekker i denne oppfatningen. Skattebetalerforeningens undersøkelse tyder på at det er menn med høy inntekt og utdanning som var mest positive til offentliggjøring, mens det er størst andel skeptikere blant dem med lav inntekt.

Disse medlemmer ser med stor bekymring på tendensene til en ny type kriminalitet med utgangspunkt i skattelister og kartlegging av skattyter gjennom skattelister og annen åpen, offentlig informasjon. Videre er disse medlemmer bekymret over meldinger om at skolebarn rangerer foreldres inntekt, og at dette igjen kan føre til mobbing og stigmatisering. Skattelister er på denne måten med på å utvikle og understøtte en utvikling av et samfunn som er svært opptatt av det materielle.

Disse medlemmer er av den oppfatning at tendensene til kriminell aktivitet, mobbing og kommersialisering må stoppes. Det er derfor behov for å foreta endringer i måten norske myndigheter offentliggjør skattelister på. Den ekstreme åpenheten må opphøre, men på en slik måte at en fortsatt ivaretar samfunnets behov for en debatt om og kontroll av skattesystemet.

Disse medlemmer er av den oppfatning at alle hensyn kan ivaretas gjennom en todeling av informasjonen om skattetal:

1. Gjennom anonymiserte tall og statistikk må skatte- og inntektsforhold være søkbare slik at en gjennom dette kan føre tilsyn med at skattesyste-

met fungerer. Godt utarbeidet statistikk og anonymiserte tall der en kan søke på valgte kriterier, vil være et bedre grunnlag for skattedebatten enn det enkelttall for tilfeldige kjendiser og «rike» utgjør i dag. I dag preges debatten i altfor stor grad av tilfeldige utslag. Disse analysene bør være tilgjengelig for alle, gratis og enkelt søkbart.

2. Det må stilles langt strengere krav til tilgang på tall for enkeltpersoner. Disse medlemmer mener at en gjennom en ramme rundt offentliggjøring som er noe lignende de krav som stilles til kredittopplysninger, kan ivareta dette. Det må stilles krav til identifisering av dem som søker, og til oppdatering av informasjonen som utgis, slik at den er riktig. Meldeplikt tilbake til dem som blir søkt på, må innføres, slik at den som blir søkt på, får vite identiteten til den som søker. Dette vil ikke hindre norske medier eller andre å søke på interessante personer, men de vil ikke kunne gjøre det uten at vedkommende vet hvem som søker. Denne delen av systemet kan, på samme måte som for kredittopplysninger, dekke sine egne kostnader.

Disse medlemmer ser det som naturlig at departementet utreder hvordan et slikt system skal utformes og hvilke lovreguleringer det vil innebære, og at en kommer tilbake til Stortinget med en egen sak om dette. Disse medlemmer mener det bør være et mål å behandle de nødvendige endringer slik at de kan gjøres gjeldende ved fremleggelse av høstens skattetall.

Disse medlemmer viser til begrunnelsen i representantforslaget anført av forslagsstillerne og fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen snarest mulig stramme inn tilgjengeligheten på inntekts- og formuesforhold om privatpersoner og se på løsninger lignende kredittopplysningsordningen, noe som vil hindre misbruk av skatteinformasjon og redusere antall oppslag kraftig.»

Disse medlemmer merker seg for øvrig at Finansdepartementet 31. januar 2011 har sendt ut på høring forslag til innstramming med hensyn til gjeldende åpenhet rundt skattelister. Disse medlemmer finner tiltakene høringsutkastet beskriver, utilstrekkelige, fordi det ikke åpner for at den som søker, må identifisere seg overfor den som blir søkt på. Disse medlemmer er av den oppfatning at det å fjerne muligheten for anonyme søk vil være det

beste tiltaket både for kriminalitetsforebygging og mot kommersialisering.

Komiteens medlem fra Venstre viser til at problemstillinger knyttet til informasjon om skattelister mv. har vært behandlet en rekke ganger i Stortinget de siste årene, senest i forbindelse med Innst. 134 S (2009–2010) våren 2010.

Dette medlem støtter prinsippet om åpenhet knyttet til skattelister, men er bekymret for utviklingen bl.a. gjennom en stadig økt kommersialisering av elektronisk informasjon som er tilgjengelig via dagens praksis knyttet til åpenhet.

Dette medlem viser videre til Venstres forslag framsatt i Innst. 134 S (2009–2010):

«Stortinget ber Regjeringen stramme inn offentliggjøring av skattelister slik at disse bare blir tilgjengelige fra offentlige databaser/nettsider.»

Dette medlem mener dette forslaget fortsatt er høyaktuelt og registrerer at flere av regjeringspartienes representanter i den offentlige debatt nå heller i samme retning. Dette medlem regner derfor med at dette er ett av de tiltak som Finansdepartementet nå vurderer i sin utredning.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Høyre:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen snarest mulig stramme inn tilgjengeligheten på inntekts- og formuesforhold om privatpersoner og se på løsninger lignende kredittopplysningsordningen, noe som vil hindre misbruk av skatteinformasjon og redusere antall oppslag kraftig.

Komiteens tilråding

Komiteen viser til representantforslaget og til merknadene, og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

Dokument 8:11 S (2010–2011) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Gunnar Gundersen, Jan Tore Sanner, Arve Kambe og Svein Flåtten om å redusere tilgangen til informasjon i skattelister og redusere faren for tilknyttet kriminalitet – vedlegges protokollen.

Oslo, i finanskomiteen, den 3. februar 2011

Ulf Leirstein

fung. leder

Thomas Breen

ordfører

Vedlegg

Brev fra Finansdepartementet v/statsråden til finanskomiteen, datert 26. november 2010

Dokument 8: 11 S (2010-2011) - Representantfor- slag om å redusere tilgangen til informasjon i skattelister og redusere faren for tilknyttet kri- minalitet

Jeg viser til brev 15. november 2010, hvor det bes om min uttalelse til forslaget i Dokument 8:11 S (2010-2011) om å redusere tilgangen til informasjon i skattelister.

Offentliggjøring av skattelister er viktig for å styrke den kritiske debatten om skattemessige forhold og kan bidra til den samfunnmessige kontrollen med ligningsmyndighetene. Hemmelighold av resultatet av ligningen kan skape grunnlag for spekulasjoner omkring ligningsarbeidet i sin alminnelighet og om fastsettingene for enkeltpersoner eller grupper av skattytere.

Jeg mener man bør være tilbakeholden med å sette i verk tiltak som svekker den samfunnmessige kontrollen med forvaltningen, og som kan hemme debatten om uheldige forskjeller og utviklingstrekk i samfunnet.

Hensynene som taler for full offentlighet rundt skattelister må likevel balanseres mot andre samfunnmessige interesser. Prinsippet om offentlig innsyn i forvaltningen må ikke føres så langt at det kan gå på bekostning av enkeltpersoners sikkerhet. At offentlige myndigheter ved offentliggjøring av skattelister kan bidra til kriminelles målretting av kriminalitet, er en uheldig utvikling. I rapporten som forslagsstillerne viser til, understreket Politidirekto-

ratet imidlertid at det ikke var grunn til å anta at informasjonsinnhentning fra skattelister benyttes av kriminelle i stor utstrekning. I dagens samfunn kan informasjon om enkeltpersoner hentes fra en rekke ulike kilder, og det vil dermed alltid være en fare for at disse opplysningene kan bli misbrukt.

En mulighet for misbruk av informasjon, dersom den faller i gale hender, er etter min mening ikke tilstrekkelig til å avskaffe åpenhetsprinsippet, men jeg er enig i at det er behov for å vurdere nærmere tiltak for å redusere faren for misbruk av skattelister. Dette kan gjøres gjennom endringer i *måten* skattelister offentliggjøres på. Spørsmålet om endringer i måten skattelister offentliggjøres på er for tiden under utredning i Finansdepartementet. Dette arbeidet består av vanskelige vurderinger hvor flere kryssende samfunnmessige hensyn må tas i betraktning.

I det pågående arbeidet i departementet inngår også spørsmålet om hvordan det skal gis tilgang til opplysningene i skattelister. Det anses ikke særlig aktuelt å innføre en ordning hvor de som ønsker å hente opplysninger fra skattelister registreres og hvor de som det blir hentet informasjon om blir varslet. En mulighet er imidlertid at de som skal søke i skattelister for eksempel må logge seg på gjennom MinId, noe som vil bidra til å begrense kretsen av de som kan søke i skattelister. Om det er hensiktsmessig med et slikt tiltak for å regulere tilgangen til skattelister, vil bli vurdert i det videre arbeidet.